

W celu zwiększenia zbiorów ryżu pozyskuje się nowe grunty orne poprzez utworzenie pól tarasowych na stokach wzniesień i gór. Pola te są jednak narażone na intensywne splukiwanie gleby po gwałtownych opadach i spływie wód rwących potoków i rzek.

A to ciekawe!

- Z uprawą ryżu związana jest kultura wielu państw. Starożytni królowie i cesarze Chin uważali ryż za świętość, zaś japońscy rolnicy uprawiający ryż postrzegani byli jako strażnicy tradycji i kultury.
- Tarasy ryżowe z **Banawe (Filipiny)** zostały wpisane przez UNESCO na Listę Światowego Dziedzictwa, jako szczególne osiągnięcie techniczne jednej z najstarszych cywilizacji.

Współczesne rolnictwo korzysta z nowoczesnych technologii inżynierii genetycznej. Dotyczy to również ryżu. Prowadzi się badania w zakresie udoskonalenia jakości ziarna i zwiększenia odporności rośliny na szkodniki. Obecna wiedza botaniczna i technologiczna pozwoliła na stworzenie około 8 000 gatunków ryżu o różnym kolorze i smaku. Dzięki rozwojowi nauki zboże to staje się zdrowsze, a ryżowisko przestaje być źródłem epidemii.

To jest łatwe!

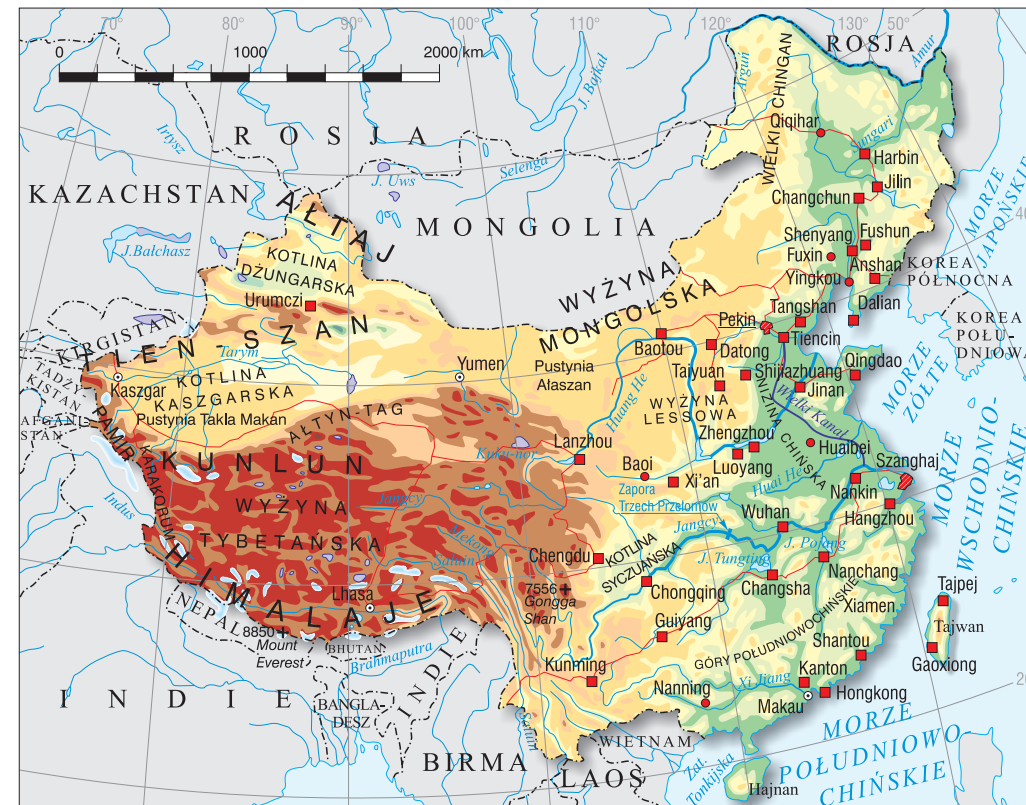
1. Wymień warunki środowiska przyrodniczego występujące w Azji Południowo-Wschodniej sprzyjające uprawie ryżu.
2. Porównaj warunki klimatyczne i glebowe występujące w Azji Południowo-Wschodniej z warunkami klimatycznymi i glebowymi występującymi na Żuławach Wiślanych w Polsce. Wyjaśnij, co uniemożliwia uprawę ryżu w naszym kraju.

4. Chiny – przemiany gospodarcze w najludniejszym kraju świata

Chińska Republika Ludowa*	
Forma rządów	republika ludowo-demokratyczna
Powierzchnia	9 572,9 tys. km ^{2**}
Liczba ludności	1 325 mln**
Stolica	Pekin – 16,95 mln
Język urzędowy	chiński
Jednostka monetarna	1 yuan (CNY***) = 10 jiao = 100 fenów

* Dane statystyczne wg *Rocznika Statystycznego 2009*, GUS, Warszawa.
 ** Bez specjalnych Regionów Administracyjnych ChRL: Hongkongu i Makau oraz prowincji Tajwan.
 *** W nawiasie umieszczono międzynarodowe oznaczenie waluty danego kraju.

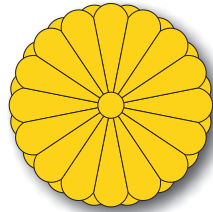
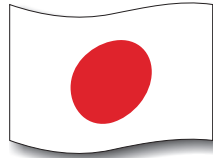
Ryc. 14. Mapa fizyczna Chin

Chiny to trzeci po Rosji i Kanadzie pod względem powierzchni kraj na świecie. Położony jest w środkowej i wschodniej Azji, nad **Morzem Żółtym**, **Wschodniochińskim** i **Południowochińskim**. Góry i wyżyny stanowią około 4/5 powierzchni tego kraju. W południowo-zachodniej części znajduje się **Wyżyna Tybetańska** otoczona górami **Kunlun**, **Karakorum** i **Himalajami**, a w części północno-zachodniej tektoniczne obniżenia **Kotliny Kaszgarskiej** z pustynią Takla Makan i **Kotlina Dżungarska**. W północnej części znajduje się **Wyżyna Mongolska** (z pustyniami Ałaszan i Gobi) i **Wyżyna Lessowa**. W kierunku wschodnim teren stopniowo obniża się, przechodząc w nadmorskie niziny, które stanowią około 1/5 powierzchni kraju. Są to **Nizina Mandżurska**, **Nizina Chińska** i **Nizina Jangcy**.

Rzeka Li Jiang z malowniczymi wapiennymi ostałkami – mogotami

Japonia	
Forma rządów	monarchia konstytucyjna
Powierzchnia	377,9 tys. km ²
Liczba ludności	127,7 mln
Stolica	Tokio – 13,0 mln
Język urzędowy	japoński
Jednostka monetarna	jen (JPY)

Wyspy Japońskie powstały w miejscu kontaktu trzech płyt litosfery: kontynentalnej euroazjatyckiej i oceanicznych pacyficznej i filipińskiej. Płyty oceaniczne zagłębiają się pod płytę kontynentalną. W strefie **subdukcji*** płyt powstały głębokie rowy oceaniczne: Japoński (8 472 m p.p.m.) i Izu-Ogasawara (9 810 m p.p. m.).

Ryc. 25. Mapa fizyczna Japonii

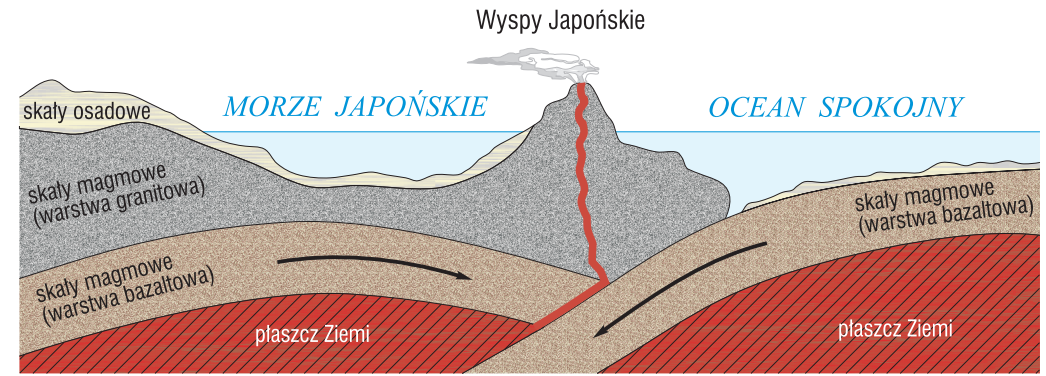
terenu, rozciągłość południkowa oraz prądy morskie. Czynniki te powodują duże zróżnicowanie klimatu na wyspach północnych i południowych.

* *Subdukcja* – proces polegający na wpychaniu jednej płyty litosfery (płyty oceanicznej) pod drugą.

** *Pacyficzny pierścień ognia* – jest to strefa rowów oceanicznych i wulkanicznych łańcuchów górskich, otaczająca Ocean Spokojny. W tej strefie dochodzi do licznych erupcji wulkanicznych i trzęsień ziemi. Często też nazywana jest *okolopacyficznym pasem sejsmicznym*.

Skutkiem zderzenia płyt jest również powstanie łańcuchów górskich. Region ten charakteryzuje się dużą aktywnością sejsmiczną i wulkaniczną. Stanowi część **pacyficznego pierścienia ognia****. Najwyższym szczytem Japonii jest wulkan Fudzi (3 776 m n.p.m.), który jest symbolem kraju. Góry i wyżyny zajmują około 90% powierzchni Japonii i są charakterystyczną cechą jej krajobrazu. Niziny położone są na obszarach przybrzeżnych.

Japonia położona jest w trzech strefach klimatów: umiarkowanych ciepłych, podzwrotnikowych i zwrotnikowych. Duży wpływ na klimat kraju mają: cyrkulacja monsunowa, wyspiarskie położenie, ukształtowanie

Ryc. 26. Schemat położenia Wysp Japońskich w strefie subdukcji

A to ciekawe!

- Na wyspach japońskich znajduje się ponad 150 wulkanów, w tym około 40 aktywnych.
- **Aso-san** jest czynnym wulkanem o rozległej **kalderze*** (około 450 km²) położonym na wyspie Kiusiu. Na jego stokach występują gorące źródła.
- W 1923 roku trzęsienie ziemi, które nawiedziło środkową część wyspy Honsiu, pochłonęło około 145 tys. ofiar, najwięcej w historii Japonii.

Obszar Japonii należy do zlewiska Oceanu Spokojnego. Na krótkich rzekach zasobnych w wodę znajduje się wiele wodospadów i bystrzy. Wody rzek wykorzystywane są do nawadniania pól oraz ze względu na duże spadki w hydroenergetyce. Nieliczne jeziora (około 600) są głównie pochodzenia wulkanicznego. Na Honsiu i Hokkaido występuje dużo źródeł mineralnych i gejzerów, przy których wybudowano ośrodki wypoczynkowe i sanatoria.

Japończycy są narodem mającym wielki szacunek dla przyrody. Znajduje się tu około 28 parków narodowych i około 350 innych form ochrony przyrody.

Jak to wykonać?

Obliczenie gęstości zaludnienia Japonii w 2008 roku

Aby obliczyć gęstość zaludnienia, należy podzielić liczbę ludności kraju (regionu) przez jego powierzchnię.

Liczba ludności Japonii wynosi 127 700 000 osób

Powierzchnia kraju to 377 900 km²

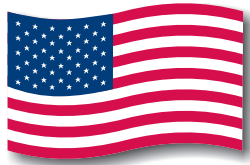
$$\text{Obliczenia: } \frac{127\,700\,000 \text{ osób}}{377\,900 \text{ km}^2} = 337,9 \text{ osób/km}^2$$

Odpowiedź: Gęstość zaludnienia Japonii wynosi 337,9 osób/km².

Japonia jest krajem o bardzo dużym zagęszczeniu ludności. Na obszarze Japonii (niewiele większym od obszaru Polski) żyje około 128 milionów ludzi (2008 rok).

* *Kaldera* – jest to koliste zagłębienie powstałe w wyniku zapadnięcia się stożka wulkanicznego, często wypełnione wodą.

5. Regionalne zróżnicowanie gospodarki Stanów Zjednoczonych Ameryki

Stany Zjednoczone Ameryki	
Forma rządów	republika prezydencka
Powierzchnia	9 522,1 tys. km ²
Liczba ludności	305,1 mln
Stolica	Waszyngton – 588 tys.
Język urzędowy	brak (w użyciu angielski i hiszpański)
Jednostka monetarna	1 dolar amerykański (USD) = 100 centów

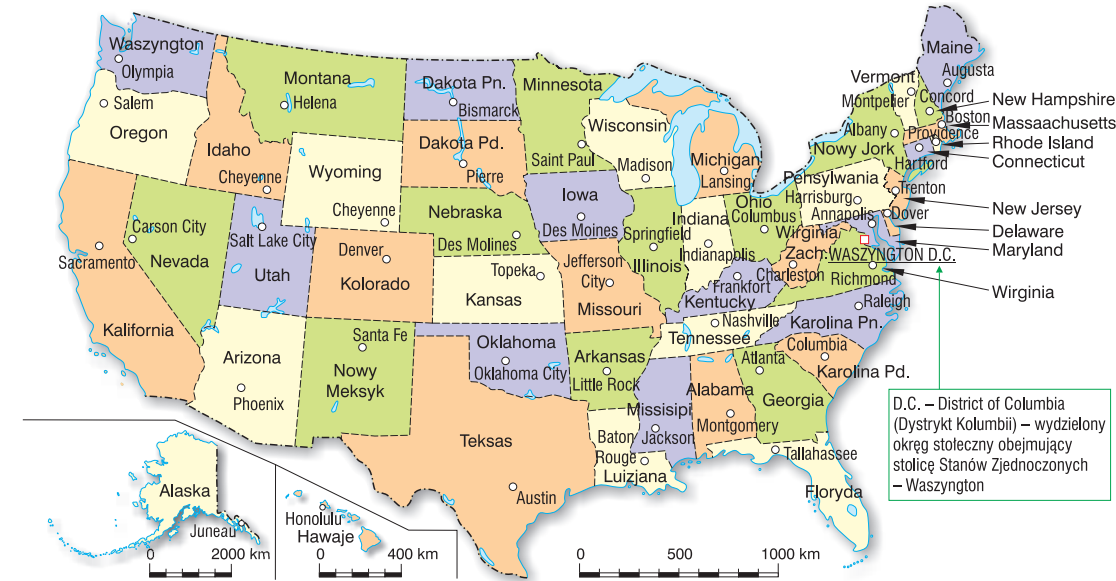
Stany Zjednoczone Ameryki są trzecim na świecie państwem pod względem liczby ludności po Chinach i Indiach i czwartym pod względem wielkości powierzchni po Rosji, Kanadzie i Chinach. Kraj graniczy od północy z Kanadą, od południa z Meksykiem. Na zachodzie granicę stanowi Ocean Spokojny, od północnego zachodu Ocean Arktyczny, od wschodu Ocean Atlantycki. Rozciągłość kraju z zachodu na wschód wynosi 4 500 km, a z północy

Ryc. 74. Mapa fizyczna Stanów Zjednoczonych

na południe 2 500 km. Stany Zjednoczone (bez Alaski i Hawajów) położone są w czterech strefach czasowych.

Podział administracyjny kraju obejmuje 50 stanów, w tym 48 tzw. stanów kontynentalnych oraz stan Alaska, położony na północnym zachodzie kontynentu, oddzielony od pozostałych stanów kontynentalnych obszarem Kanady i stan Hawaje, położony na wyspach Hawajskich (Ocean Spokojny).

Ryc. 75. Mapa administracyjna Stanów Zjednoczonych Ameryki

A to ciekawe!

Flaga Stanów Zjednoczonych składa się z 13 poziomych pasów, na przemian czerwonych i białych. Upamiętniają 13 pierwotnych kolonii, które utworzyły ten kraj. Drugim elementem flagi jest 50 pięcioramiennych gwiazd na granatowym tle – symbolizujących 50 stanów amerykańskich.

Stany Zjednoczone Ameryki uchwaliły Deklarację Niepodległości i stały się niepodległym państwem 4 lipca 1776 roku. Kraj zamieszkiwało wówczas około 4 milionów osób. W pierwszym okresie istnienia państwa każdy mieszkaniec Ameryki utożsamiał się przede wszystkim z krajem pochodzenia, następnie ze stanem, w którym mieszkał. Do nowego państwa przybywali Anglicy, Szkoci, Szwedzi, Niemcy, Irlandczycy. Najszybciej rosła liczba ludności miast portowych. W 1860 roku Nowy Jork zamieszkiwało już około miliona, Filadelfię 0,5 mln, a Baltimore 200 tys. mieszkańców. W tym czasie w kraju żyło około 4 mln czarnych niewolników. Traktowani byli jak towar, który można było kupić lub sprzedać. Większość niewolników pracowała w stanach południowych na plantacjach bawełny, tytoniu, trzciny cukrowej, ryżu lub konopi.

